

Czy pożyczkę trzeba oddać? Współczesne zapożyczenia w polszczyźnie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Mirosław Bańko, Diana Svobodová, Joanna Rączaszek-Leonardi, Marcin Tatjewski, *Nie całkiem obce. Zapożyczenia wyrazowe w języku polskim i czeskim*, red. M. Bańko, Warszawa 2016, s. 178.
- Źródło: Andrzej Markowski, *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*, Warszawa 2018, s. 196.
- Źródło: Mirosław Bańko, Diana Svobodová, Joanna Rączaszek-Leonardi, Marcin Tatjewski, *Nie całkiem obce. Zapożyczenia wyrazowe w języku polskim i czeskim*, red. M. Bańko, Warszawa 2016, s. 15–16.
- Źródło: Bogusław Dunaj, Mirosława Mycawka, *O potrzebnych i niepotrzebnych zapożyczeniach z języka angielskiego*, t. nr 12, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica” 2017, s. 72.
- Źródło: Bogusław Dunaj, Mirosława Mycawka, *O potrzebnych i niepotrzebnych zapożyczeniach z języka angielskiego*, t. 12, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica” 2017, s. 77.
- Źródło: *Relaksacja ze spacerowaniem*, [w:] *Formy i normy, czyli poprawna polszczyzna w praktyce*, red. Katarzyna Kłosińska, Warszawa 2014, s. 112.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Twoje cele

- Dowiesz się, czym są zapożyczenia językowe oraz jakie czynniki je warunkują.
- Poznasz podział zapożyczeń.
- Wskażesz przykłady współczesnych zapożyczeń wraz z ich polskimi odpowiednikami.
- Ocenisz wartość zapożyczeń w języku polskim.

Czym jest zapożyczenie językowe?

Stosowany powszechnie w językoznawstwie polskim termin [zapożyczenie językowe](#) nie oddaje istoty rzeczy. Przejęcie elementu innego języka ma niewiele wspólnego z tym, co rozumie się pod pojęciem pożyczania. Dlatego sami badacze nie kryją swoich wątpliwości co do problematycznej nazwy.

((Mirośław Bańko, Diana Svobodová, Joanna Rączaszek-Leonardi, Marcin Tatjewski

Nie całkiem obce. Zapożyczenia wyrazowe w języku polskim i czeskim

Przenikanie wyrazów z jednych języków do innych jest mniej podobne do pożyczania niż do rozchodzenia się idei (lub plotek). Tak jak idee mogą zmienić swą treść lub nazwę na nowym gruncie, na którym się znajdują, tak też może się stać z pożyczkami leksykalnymi. Warto pamiętać, że zmiany te nie zachodzą momentalnie, lecz przez pewien czas, kiedy to ustala się znaczenie nowego wyrazu w [języku biorcy](#), a także kształtuje się jego wymowa, pisownia i cechy gramatyczne. Stosując nieadekwatny termin „zapożyczenie”, mamy skłonność postrzegać ten proces jako jednorazowy akt. Tymczasem adaptacja wyrazu obcego jest następstwem całego szeregu aktów jego użycia, czyli jednostkowych „zapożyczeń”, i nie da się precyzyjnie określić, w którym miejscu tego szeregu dany wyraz jest już „zapożyczony” do języka.

Źródło: Mirośław Bańko, Diana Svobodová, Joanna Rączaszek-Leonardi, Marcin Tatjewski, *Nie całkiem obce. Zapożyczenia wyrazowe w języku polskim i czeskim*, red. M. Bańko, Warszawa 2016, s. 15–16.

Przyczyny zapożyczeń

Warunkiem zapożyczania się jednego języka u drugiego są kontakty językowe. Jest to zjawisko uniwersalne – dotyczy wszystkich języków. Obecnie najbardziej wpływowy jest język angielski, z którego także do polszczyzny przenika najwięcej zapożyczeń (**anglicyzmów**), czemu sprzyjają różne czynniki, od politycznych przez gospodarcze po związane z prestiżem i modą. Sam angielski również jednak zawiera w swoim systemie bardzo dużo zapożyczeń, m.in. francuskich.

Kontakty językowe, geografia, historia, polityka – to okoliczności ogólne. Z badań nad bezpośrednimi przyczynami używania wyrazów obcych wyłaniają się trzy podstawowe potrzeby ich użytkowników:

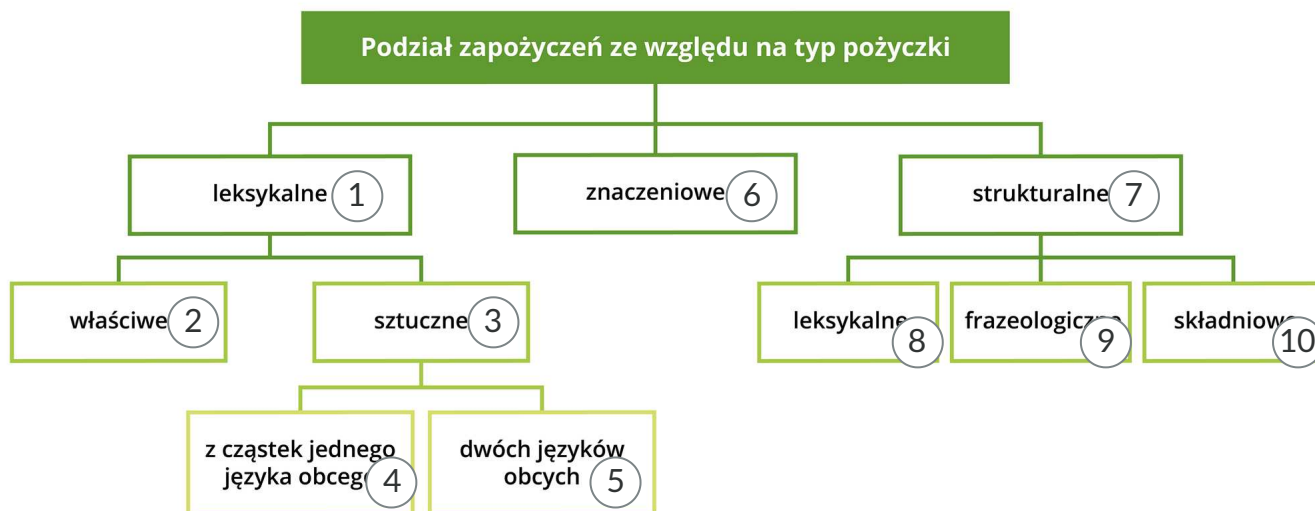
RODZAJ POTRZEBY	DEFINICJA	PRZYKŁAD
potrzeba nazewnicza	Wynikająca z braku rodzimej nazwy dla czegoś dotąd nieznanego.	Jednym z najpopularniejszych przykładów realizacji potrzeby nazwniczej jest ang. <i>computer</i> – odnoszący się do przedmiotu, który pojawił się w Polsce w XX wieku.
potrzeba ekspresywna	Czyli przekonanie, że obca nazwa pozwala lepiej wyrazić emocje.	Z potrzeby ekspresywnej biorą się takie wyrażenia, jak: <i>czil</i> , <i>czilować</i> , <i>czilera</i> (ang. <i>chill</i> lub <i>chill out</i> w znaczeniu slangowym „wyluzować się”), odczuwane przez młodzież inaczej niż polskie odpowiedniki bliskoznaczne: <i>relaks</i> , <i>wypoczynek</i> , <i>relaksować się</i> , <i>odpoczywać</i> , <i>wyluzować się</i> .
potrzeba identyfikacyjna	Objawiająca się w zaznaczaniu swojej przynależności do określonego środowiska przez język.	Potrzebę identyfikacyjną można dostrzec w polskim języku korporacyjnym, tzw. korpomowie. Liczne anglicyzmy w polszczyźnie korporacyjnej służą nie tylko nazywaniu nowych rzeczy, stanów, zdarzeń, ale i podkreślanu związków z amerykańskim stylem życia i pracy. Do takich zapożyczeń należą np. <i>fokus</i> , <i>fokusować się na czymś</i> (ang. <i>focus</i>), zastępujące polskie <i>skupiać się na czymś</i> .

Potrzeby nazwnicze Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o.

Wymienione potrzeby mogą współistnieć.

Typy zapożyczeń

Zapożyczenia można dzielić według różnych kryteriów. Jednym z nich jest typ zapożyczenia:

1

zapożyczenie zarówno treści (znaczenia), jak i formy wyrazu

2

przejęcie formy ze znaczeniem (np. handel – z niem. *Handel*)

3

tworzone z części obcych zgodnie z zasadami języka zapożyczającego (często są to tzw. internacjonalizmy)

4

(np. logopedia – z gr. *logos* – 'mowa' + gr. *paideía* – "wychowanie, wykształcenie")

5

(np. telewizja – z gr. *tēle* - "daleko" + łac. *visio* - "widzenie") lub języka obcego i języka zapożyczającego (np. ciucholand – z pol. ciuch + ang. *land* – "kraj, ziemia"). To tzw. hybrydy. Zapożyczenia sztuczne cieszą się szczególną popularnością w sferze terminologii naukowej (np. immunologia – łac. *immunis* – "wolny od obciążeń", gr. *lógos* – "słowo", "nauka")

6

nowe znaczenie dla formy już istniejącej w języku (np. dokładnie! – dawniej: "ściśle, precyzyjnie", obecnie: "właśnie tak", prawdopodobnie pod wpływem ang. *exactly*)

7

kalki – wyrazy oddające budowę zapożyczanego wyrazu i będące dosłownym przetłumaczeniem obcego słowa

8

kopia obcej struktury słowotwórczej wyrazu (np. krajobraz – z niem. *Landschaft*)

9

dosłowny przekład związku frazeologicznego (np. w pierwszym rzędzie – z niem. *in erster Reihe*)

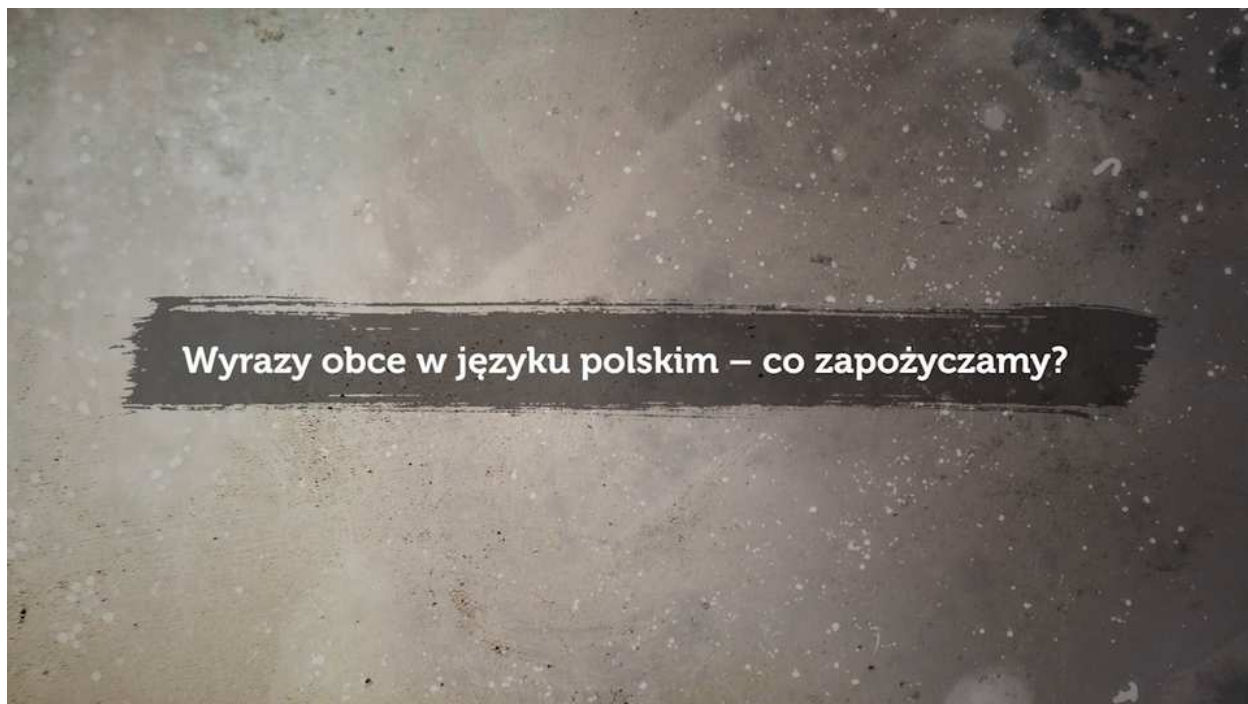
10

kopia obcej konstrukcji składniowej (np. wydaje się być – z ang. *it seems to be*)

Podział zapożyczeń ze względu na typ pożyczki

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wyjaśnienia do powyższego podziału udziela dr hab. Katarzyna Kłosińska:

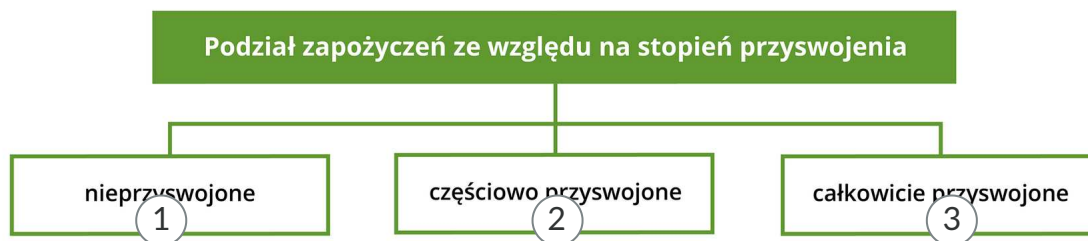

Film dostępny pod adresem [/preview/resource/RXRZHlYaNKI83](#)

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem *Wyrazy obce w języku polskim - co zapożyczamy?*.

Zapożyczenia dzieli się także ze względu na stopień przyswojenia (adaptacja graficzna, fonetyczna, morfologiczna, aktywność słowotwórcza):

1

„cytaty językowe”, niemodyfikowane wg reguł polszczyzny, uwzględniające obcą wymowę i pisownię (np. schadenfreude – z niem. *Schadenfreude*)

2

czyli wyrazy spolszczone pod względem pisowni lub wymowy, ale niefunkcjonujące w polskim systemie gramatycznym (np. dżudo)

3

mają polską wymowę, pisownię, odmianę zgodną z zasadami języka polskiego; zwykle dawno zapożyczone i odczuwane dziś jako rodzime (np. rynek – z niem. *Ring* – „pierścień”)

Podział zapożyczeń ze względu na stopień przyswojenie

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Problemy z normatywną oceną zapożyczeń

((Bogusław Dunaj, Mirosława Mycawka

O potrzebnych i niepotrzebnych zapożyczeniach z języka angielskiego

[...] warto zastanowić się, w jakim stopniu działania poprawnościowe podejmowane przez językoznawców są skuteczne. Patrząc z perspektywy historycznej, możemy stwierdzić, że oceny poprawnościowe formułowane przez językoznawców mają ograniczony wpływ na rzeczywistość językową. Okazuje się, że w ostatecznym rozrachunku decydującym czynnikiem jest najczęściej **uzus językowy**.

Źródło: Bogusław Dunaj, Mirosława Mycałka, *O potrzebnych i niepotrzebnych zapożyczeniach z języka angielskiego*, t. 12, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica” 2017, s. 77.

Współcześni językoznawcy dalecy są od negatywnych sądów na temat wpływów obcych na polszczyznę. Jeśli niektórzy z nich potępiają pożyczki językowe, to przede wszystkim te, które dublują funkcje dotychczasowych wyrazów i wyrażeń polskich, a więc te, które wydają się niepotrzebne i potencjalnie prowadzą do zubożenia polszczyzny.

W ciągu wieków rozmaici polscy gramatycy starali się walczyć z kolejnymi falami pożyczek językowych – w ich przekonaniu zbędnych (niefunkcjonalnych). Priorytetem była czystość języka narodowego. W pewnych okresach historii Polski, np. w czasie zaborów, miało to uzasadnienie. Jak się jednak okazuje:

((Andrzej Markowski

Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne

Analiza zapożyczeń leksykalnych, kwestionowanych na początku XX w. ze względów, jak byśmy to dziś powiedzieli, funkcjonalnych, wykazuje, że ich zdecydowana większość (85%) pozostała w polszczyźnie, gdyż okazała się właśnie funkcjonalnie przydatna: część wzbogaciła nasz język semantycznie, wiele znalazło miejsce w odmianach stylistycznych i profesjonalnych języka. Tych, które wyszły z użycia, nie jest wcale więcej niż ubytków leksykalnych rodzimych i to zapewne nie obcość wpłynęła na ich zanik.

Źródło: Andrzej Markowski, *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*, Warszawa 2018, s. 196.

Takie analizy sprzyjają ostrożności współczesnych językoznawców w formułowaniu sądów na temat przydatności czy nieprzydatności najnowszych zapożyczeń. Próbuje się ustalić pewne kryteria ocen, jednak badacze zdają sobie sprawę, że po pierwsze, zwalczanie zapożyczeń ma nikłe szanse powodzenia, po drugie, historia języka dowodzi, że taka walka jest bezzasadna. Języki karmią się zapożyczeniami. W zdaniu: *Korona i berło to insygnia*

królewskie, jedyne rdzennie polskie formy to “i” oraz “to”. Pozostałe wyrazy są starymi zapożyczeniami z innych języków.

Tym niemniej warto zdawać sobie sprawę z tego, że wiele współczesnych wyrazów i wyrażeń obcych daje się, bez większej szkody dla sensu wypowiedzi, zastępować odpowiednikami polskimi – nawet jeśli te ostatnie również są genetycznymi zapożyczeniami, tyle że dawno *zasymilowanymi*. Warto też pamiętać, by wyrazów obcych używać zgodnie z ich znaczeniem, funkcją i nacechowaniem stylistycznym, czyli używać ich poprawnie.

((Mirosław Bańko, Diana Svobodová, Joanna Rączaszek-Leonardi, Marcin Tatjewski

Nie całkiem obce. Zapożyczenia wyrazowe w języku polskim i czeskim

Ogólną przesłanką dla normatywnej oceny zapożyczeń powinno być zaś: patrzeć uważnie, korygować złe nawyki stylistyczne, ujawniać snobizm, podsuwać alternatywne rozwiązania, korzystniejsze w danym kontekście, ale nie walczyć z zapożyczeniami jako jednostkami słownictwa, przeciwnie – pokazywać, że bogacą one język i mogą być używane trafnie, z korzyścią dla komunikatywnej, ekspresywnej i wizerunkowej funkcji języka.

Źródło: Mirosław Bańko, Diana Svobodová, Joanna Rączaszek-Leonardi, Marcin Tatjewski, *Nie całkiem obce. Zapożyczenia wyrazowe w języku polskim i czeskim*, red. M. Bańko, Warszawa 2016, s. 178.

Słownik

anglicyzm

zapożyczenie z języka angielskiego

hybryda

(łac. *hybrida* – krzyżówka, mieszaniec) – typ zapożyczenia sztucznego, w którym wyraz buduje się z części należących do różnych języków

internacjonalizm

(franc. *internationalisme*, z łac. *inter* – między + *natio* – naród) – wyraz posiadający podobną formę, brzmienie i treść w wielu językach, np. filozofia

korpomowa

(in. korpolekt, polszczyzna korporacyjna) – odmiana polszczyzny używana w dużych, zwłaszcza międzynarodowych przedsiębiorstwach, charakteryzująca się znacznymi wpływami języka angielskiego, wyrażeniami specjalistycznymi oraz licznymi skrótowcami

upraszczającymi komunikację; np. ASAP (ang. *as soon as possible*) – tak szybko, jak to możliwe

leksem

(gr. *léxis* – wyraz, od gr. *légein* – mówić) – wyraz

leksyka

(gr. *léxis* – wyraz, od gr. *légein* – mówić) – ogół wyrazów danego języka

norma językowa

zbiór reguł poprawnego używania języka rodzimego; za ustalanie i ewentualne aktualizowanie normy językowej odpowiadają językoznawcy

uzus językowy

(łac. *usus* – użycie, praktyka) – ogół zwyczajów językowych, w tym takich, które norma wzorcowa uznaje za niepoprawne

zapożyczenie językowe

wyraz, zwrot, związek frazeologiczny, konstrukcja składniowa pochodząca z innego języka

Mapa myśli

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą myśli przedstawiającą popularne wśród użytkowników języka polskiego anglicyzmy oraz odpowiadające im polskie wyrazy i wyrażenia bliskoznaczne. Rozważ wady i zalety zarówno zapożyczeń, jak i ich rodzimych synonimów. Swoje refleksje na ten temat zanotuj – przydadzą ci się podczas wykonywania ćwiczeń.

Polecenie 2

Uzupełnij mapę myśli o inne znane ci przykłady zapożyczeń z języka angielskiego i przyporządkuj do nich polskie odpowiedniki.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Uzupełnij zdanie. Wyraz komputer jest zapożyczeniem...

☐ leksykalnym właściwym.

☐ kalką leksykalną.

☐ leksykalnym sztucznym.

Ćwiczenie 2

Uzupełnij zdanie. „Cytaty językowe” są zapożyczeniami...

☐ częściowo przyswojonymi.

☐ całkowicie przyswojonymi.

☐ nieprzyswojonymi.

Ćwiczenie 3

Zaznacz zdanie, w którym pojawia się współczesne zapożyczenie znaczeniowe.

☐ Zepsuła mi się myszka, muszę kupić nową.

☐ Odejdź od tego komputera!

☐ Zaloguj się na Facebooku.

☐ Całe dnie siedzisz w internecie!

Ćwiczenie 4

Uzupełnij luki w tekście odpowiednimi terminami.

Kiedy przedmiotem zapożyczenia jest wyraz, jego forma i znaczenie, jest to tzw. .

W przypadku przejścia tylko znaczenia i przypisania go istniejącej już w języku formie, mówimy o .

Odwzorowanie struktury obcego wyrazu albo związku frazeologicznego to

, nazywane także .

Z kolei wyrazy takie jak telewizja czy logopedia, sztucznie

utworzone z obcych części słowotwórczych, określa się jako .

Gdy powstają one

z elementów należących do dwóch różnych języków, są nazywane .

Często ich

powoływanie ma na celu wypełnienie luki w terminologii naukowej, a wówczas istotne jest, by

nowy termin był zrozumiały na płaszczyźnie międzynarodowej. Taki termin to .

zapożyczeniu znaczeniowym

hybrydami

kalką językową

zapożyczenia sztuczne

internacjonalizm

zapożyczenie strukturalne

zapożyczenie leksykalne właściwe

Ćwiczenie 5

Zapisz po jednym polskim synonimie podanych niżej wyrazów obcych.

tip

bodyguard

poster

busy

sorry

progres

look

Ćwiczenie 6

Przeformułuj poniższe zdania tak, by zastąpić wyrazy obce bliskoznacznymi wyrazami polskimi.

Bardzo mnie *striggerował* tym, co zrobił.

Wrócę dzisiaj później, po pracy jadę do galerii na *shopping*.

Książka jest *dedykowana* uczniom klas 1–3.

Jaka *fancy* torebka!

Nie mam dzisiaj *moodu* na imprezę.

No offence, ale ostatnio dziwnie się zachowujesz.

Przeczytaj fragment artykułu językoznawczego. Zastanów się, w jakim współczesnym typie komunikacji „kryterium ekonomiczności” oraz „tendencja do skrótowego wypowiedzania się” są najbardziej dostrzegalne. Jak się przejawiają i dlaczego właśnie tam?

((Bogusław Dunaj, Mirosława Mycawka

O potrzebnych i niepotrzebnych zapożyczeniach z języka angielskiego

W tym miejscu nasuwa się pytanie, czy w miejsce zapożyczanych wyrazów nie można by wprowadzić rodzimych określeń. Ogólnie możemy stwierdzić, że angielskie formy ze względu na krótkość mają przewagę nad opisowymi strukturami polskimi (decyduje tu więc kryterium ekonomiczności). [...] W czasach dominującej tendencji do skrótowego wypowiedzania się przewaga form angielskich jest oczywista.

Źródło: Bogusław Dunaj, Mirosława Mycawka, *O potrzebnych i niepotrzebnych zapożyczeniach z języka angielskiego*, t. nr 12, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica” 2017, s. 72.

Uzasadnij, dlaczego użytkownicy polszczyzny tak chętnie posługują się wyrazami obcymi. W krótkiej wypowiedzi rozważ, jakie znaczenie ma potrzeba ekspresywna używania zapożyczeń z punktu widzenia normy językowej.

Dla nauczyciela

Autor: Maria Gniłka-Somerlik

Przedmiot: Język polski

Temat: Czy pożyczkę trzeba oddać? Współczesne zapożyczenia w polszczyźnie

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

3) rozpoznaje i ocenia modę językową we współczesnym języku;

4) określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie różnych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny;

7) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

10) charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

8) posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line;

11) korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności.

Cele operacyjne. Uczeń:

- klasyfikuje typy zapożyczeń;
- rozróżnia przyczyny zapożyczeń, w tym potrzeby: nazewniczą, ekspresywną, identyfikacyjną;
- wyjaśnia, na czym polega popularność zapożyczeń;
- podaje przykłady najpopularniejszych zapożyczeń w języku polskim, identyfikując język, z którego pochodzą;
- ocenia sposób funkcjonowania zapożyczeń w języku polskim.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- praca z tekstem.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji:

Przed lekcją

Na kilka dni przed planowaną lekcją nauczyciel poleca uczniom, aby sporządzili notatkę na temat trzech przykładów zapożyczeń funkcjonujących w języku polskim. Kluczowymi informacjami, które powinny znaleźć się w notatce są:

1. znaczenie słowa,
2. język, z którego pochodzi słowo,
3. (nieobligatoryjnie) rodzaj zapożyczenia.

Przykłady nie powinny się powtarzać – każdy uczeń przygotowuje własne. Literatura źródłowa, z której mogą korzystać uczniowie (daty wydań mogą się różnić):

- M. Bańko, *Inny słownik języka polskiego*, t. 1 i 2, PWN, Warszawa 2021.
- M. Bańko, D. Svobodowa, J. Rączeszek-Leonardia i M. Tatjewski, *Nie całkiem obce*, PWN, Warszawa 2016.
- W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Rytm, Warszawa 2021.
- *Wielki słownik wyrazów obcych*, PWN, Warszawa 2005.
- L. Wiśniakowska, L. Drabik, M. Bańko, *Słownik spolszczeń i zapożyczeń*, PWN, Warszawa 2007.

Zadaniem uczniów jest podanie źródeł (wraz z numerem strony), z których wybrali przykłady.

Faza wprowadzająca

1. Lekcja rozpoczyna się od sprawdzenia pracy wykonanej przez uczniów przed lekcją. Nauczyciel pyta uczniów o trudności, które napotkali przy wyszukiwaniu haseł oraz o to, czy coś szczególnie ich zaintrygowało.
2. Po ewaluacji stopnia przygotowania do tej części lekcji nauczyciel prezentuje „Wprowadzenie” do lekcji, podaje jej cele i zapisuje temat.

Faza realizacyjna

1. Przed rozpoczęciem pracy z multimediami uczniowie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj”. Swoją uwagę skupiają głównie na pojęciu anglicyzmu.
2. Uczniowie wynotowują wszystkie przykłady zapożyczeń wymienionych przez dr hab. Katarzynę Kłosińską w wykładzie.
3. Nauczyciel poleca uczniom wykonanie poleceń do „Mapy myśli”. Do realizacji zadania mogą posłużyć przykłady przygotowane przed lekcją oraz wymienione przez dr hab. Katarzynę Kłosińską.
4. Po wykonaniu ćwiczenia cały zespół klasowy omawia wyniki pracy. Nauczyciel zadaje pytania podsumowujące:
 - *Których z wymienionych przykładów anglicyzmów używacie najczęściej?*
 - *W jakich sytuacjach używacie zapożyczeń?*
 - *Czy każdy może być adresatem wypowiedzi, w której zastosowano zapożyczenia, zwłaszcza współczesne?*
4. Uczniowie przystępują do wykonania ćwiczeń: 1.-3. – w pracy indywidualnej; 4.-8. – przez cały zespół klasowy, z pomocą nauczyciela.

Faza podsumowująca

W podsumowaniu lekcji nauczyciel rozdaje uczniom fragment tekstu (nadesłanego na konkurs literacki „Gazety Wyborczej”, 19-20 lutego 1999 roku, a przedrukowanego w książce: *Formy i normy, czyli poprawna polszczyzna w praktyce*). Po lekturze, uczniowie w ogólnoklasowej dyskusji zastanawiają się nad kilkoma kwestiami:

- *Czy wszystkie formy użyte w tekście są zrozumiałe?*
- *Czy przeciętne kompetencje językowe i obcojęzyczne użytkowników języka są wystarczające, by zrozumieć taki tekst?*
- *Czy konieczne jest, by używać zapożyczeń w takiej liczbie?*
- *Które formy obcojęzyczne w tekście wymagałyby opisowej wersji w języku polskim, a które posiadają swoje jednowyrazowe odpowiedniki?*

Uczniowie – ponadto – oceniają poziom swojego zrozumienia tekstu ze znacznym nagromadzeniem zapożyczeń i wyrazów obcojęzycznych.

Relaksacja ze spacerowaniem

“ Spacering jest ważną formą zagospodarowania tzw. free-time'u. Może być prowadzony według różnych opcji. Najpopularniejszy jest w singlu bądź w deblu (tzw. one-to-one), chociaż przy skompletowaniu właściwego teamu można uprawiać spacering grupowy. Istnieje również spacering ze sponsoringiem („Masz tu dychę, skocz do kina”), spacering z monitoringiem („Dzwonię i dzwonię na tę Twoją komórkę! Gdzie jesteś? Czekam z obiadem...”), spacering z mailingiem (wyjście na odległą pocztę) oraz spacering z talk-showem (tj. połączony z obserwacją tokujących cietrzewi). Nasz organizm domaga się reenergizowania. Przeróżne formy aktywności weekendowej (np. jogging, tramping, aravaning, body-building, urfing, face-lifting, petting, marketing, billing, leasing, factoring, patch-working, god-save-the-king, tudzież snowboard) nie zawsze zastępują codzienną potrzebę autorestrukturyzacji naszego ego. W rankingu naszych doznań na samym topie znajdować się winna erupcja energii vitalnej (vital energy eruption). Pamiętajmy: nie wszystko w życiu musi być „ing”; światem rządzi też jin i jang. Rozparcelowanie celów bliższych i dalszych, antypauperyzacja i autoimpregnacja własnego wnętrza muszą stać się naczelnymi zasadami konstrukcyjnymi naszego „life-schedule”. To nie dwudniowy wyjazd na narty curvingowe spowoduje należytą hiperwentylację naszego ducha, ale regularny spacering do klubów fitness. Nasza dusza wymaga takiego samego peelingu, jak nasza skóra. Wsiądźmy więc czasem z naszego vana albo pick-upa i w środku parku naśladujmy Jacksonowski moon-walk.

Źródło: *Relaksacja ze spacerowaniem*, [w:] *Formy i normy, czyli poprawna polszczyzna w praktyce*, red. Katarzyna Kłosińska, Warszawa 2014, s. 112.

Materiały dodatkowe:

- Agnieszka Cierpich, *Zapóżyczenia angielskie w polszczyźnie korporacyjnej*, Kraków 2019.
- *Do you speak polish?*, [w:] *Wszystko zależy od przyimka. Bralczyk, Miodek, Markowski w rozmowie z Jerzym Sosnowskim*, Warszawa 2014.

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie mogą stale uzupełniać „Mapę myśli” o nowe, odnotowane – zwłaszcza wśród rówieśników – zapożyczenia. Film z udziałem dr hab. Katarzyny Kłosińskiej może być pomocny w przygotowaniach do lekcji powtórkowej.